

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Марийка Василева Димитрова, дмн – НСА, София

**относно конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент”
по професионално направление 7.4. Обществено здраве
(Кинезитерапия (Кинезитерапия при ортопедия и
травматология))**

В бр. 100 на ДВ от 15.12.2017 г. Югозападният Университет „Неофит Рилски” обявява конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 7.4. Обществено здраве (Кинезитерапия (Кинезитерапия при ортопедия и травматология)). Документи за участие са подадени от единствен кандидат гл. ас. д-р Стаменка Славейкова Митова – преподавател в кат. „Кинезитерапия” при ФОЗЗГС на същия Университет.

Кандидатката е родена през 1980 г. Тя завършва висшето си образование в ЮЗУ с ОКС „Бакалавър” през 2009 г., а през 2012 г. придобива ОКС „Магистър” с квалификация „Спортен аниматор” и награда за отличен успех.

Разработва дисертационен труд на тема „Кинезитерапия при постурални проблеми в гръбначния стъл” и след успешна защита през 2016 г. ѝ е присъдена образователната и научна степен „Доктор” по кинезитерапия. Професионалната ѝ преподавателска дейност започва през 2012 г. като хоноруван преподавател към кат. „Кинезитерапия”. Назначена е за управител на Университетския научноизследователски спортно-възстановителен център „Бачиново” – гр. Благоевград през 2015 г., която длъжност (свързана с провеждане на здравен мениджмънт) продължава успешно да изпълнява до сега. Същата година след конкурс е асистент към кат. „Кинезитерапия”, а от 2017 г. – гл. асистент.

Списъкът на научната продукция на кандидатката включва 1 монография и 37 статии, от които 19 са публикувани у нас и 18 – в международни индексирани и реферирани списания. Има участие в разработването на 8 научно-изследователски проекти. Съавтор е на 2 учебни помагала. Допълнителното ѝ обучение е в 15 квалификационни курса – съответно документирано.

Библиографският преглед на печатните материали установява, че д-р Митова е първи автор в 17 статии; втори в 11; трети и последващ – в 9. В колективните издания ясно се очертава нейното персонално участие.

От анализа на научните материали се установява, че трудовете условно биха могли да се диференцират в следните основни направления:

- Кинезитерапия в ортопедията и травматологията
- Постурални и гръбначни нарушения в детската възраст
- Плантарни деформации
- Други

Отбелязвам, че 4 публикации (6, 8, 13, 20) няма да бъдат рецензирани, тъй като са свързани с дисертационната тема.

Част от основните научно-практически интереси на кандидатката са демонстрирани в **първата група трудове**, посветени на особено съществен проблем, свързан с постоперативната кинезитерапия на предната кръстна връзка на колянната става. Нейната увреда представлява сериозно предизвикателство за двигателната функция на човека. Това определя голямото внимание на специалистите към тази нозология, тъй като пълноценното възстановяване зависи от подходящата кинезитерапия и рехабилитационни програми. Д-р Митова апробира собствена методика за терапевтиране на пациентите, която включва нови подходи като кинезиотейпинг, акватерапия, мекотъканна манипулация по J. C. Terrier и др. Приложените лечебни методи се осъществяват след подробно и специфично тестиране. Така контролните

тестове за характеристика на ширината на крачките при ходене (5) установява нормализиране на локомоторния капацитет на болните във втория следоперативен месец след съответната кинезитерапия.

Оценъчната програма е разширена с определяне на динамичната сила на долните крайници (10) чрез двигателно действие с ограничена амплитуда. Сравнителните изследвания доказват надеждността на приложения тест.

Друг подход за установяване ефективността на реализираната методика е анализ на промените в опората на оперирания крайник с помощта на платформа за измерване на натиска (27). Това позволява обективно оценяване на терапевтичния ефект.

Акцентът на проучванията при тази патология е върху методиката за възстановяване функциите на предната кръстна връзка. Част от нея е осъществената програма за подобряване на мускулната сила и на *m. quadriceps femoris*. Тя е много богата и включва проприоцептивна тренировка, стречинг, механотерапия, криотерапия, упражнения с швейцарска топка, мануално-мускулна мобилизация по J. C. Terrier, кинезио-тейпинг, акватерапия и др. Комплексното третиране гарантира добрия положителен резултат.

Експериментирана е и целенасочена методика за възстановяване на взривната сила на оперирания крайник (40), в която са включени наред с гореизброените методи и нови комплекси за статична и динамична силова издръжливост, упражнения за баланс, нервно-мускулен контрол, увеличаване на динамичната ставна и мускулна стабилност и др. Разработената подробна методика има приносен характер.

В тясна връзка с нея е и самостоятелното изследване на силовата издръжливост на четириглавия бедрен мускул (20, 41). То е проведено през втория постоперативен период с включване на системни

изометрични упражнения, като с набор от разнообразни средства се стига до добър терапевтичен ефект, подкрепен от ММТ резултатите.

Д-р Митова в публикация № 25 обобщава практическия си опит по проблематиката, свързана с кинезитерапията при увреждане на предната кръстна връзка. Тя препоръчва продължителни процедури във всички периоди на възстановяване чрез основни ежедневни средства, включващи изометрични, изотонични, екцентрични и екоцентрични физически упражнения в отворена и затворена кинематична верига, както и голямо разнообразие от допълнителни средства.

Изразявам голямото си одобрение относно лечебното възстановяване на болните от коментираната етиология, които повишават двигателния си капацитет в резултат на приложените от д-р Митова подходи.

Втората група публикации са посветени на важен медико-социален проблем, касаещ постуралните нарушения в детско-юношеската възраст, рефлектиращи върху здравното състояние на зрелия човек. В големия брой (12, 13, 15, 16, 18, 22, 24, 28, 30, 31, 33, 35, 36, 38) статии са представени различни аспекти на проблема. Неговото обсъждане е на базата на проведени скринингови изследвания в различни възрастови групи, периоди и брой изследвани лица. Контингентът обхваща възраст от 6 до 18 г. и е изключително представителен, включващ от 128 до 2129 деца в различните тестирания. Може да се приеме, че най-пълната информация е от най-многобройната група (28). В нея се установява 23,67% гръбначни изкривявания, неправилните стойки са 58,85% и само 17,47% от децата са с добро телодържане. Сравненията на данните от 3 населени места (Благоевград, Симитли, Крупник) показва известна диференциация.

В диагностицирането на различните видове постурални нарушения освен стандартните методи е използвана система GPS-100, която дава възможност за прецизност и обективност на заключенията с

проследяване на резултатите от приложеното лечение (13). Този приносен подход допринася за въвеждане на различни апаратни системи, които понастоящем липсват у нас (33).

Посочените постурални нарушения и гръбначни изкривявания налагат целенасочена рехабилитационна програма. Тя е свързана със здравословния начин на живот и активна двигателна активност (34). Освен прилагането на комбинирана терапия от изправителна гимнастика, масаж и физиотерапевтични процедури д-р Митова разработва собствена методика за тренировка на абдоминалната мускулатура в изометричен режим на контракции с цел увеличаване на статичната силова издръжливост (12). За други групи деца с гръбначни отклонения са разработени упражнения с швейцарска топка, баланс борд и с еластично съпротивление (29).

Особено голям интерес от методична гледна точка е приложението на акватерапията в лечебния процес (22). Тя е използвана в комбинация със стандартната програма за лечение на гръбначни деформитети чрез 40-45 мин. упражнения във вода и плуване. Резултатите доказват повишената обективна силова издръжливост на гръбната и коремна мускулатура т.е. успешно изграждане на оптималния мускулен корсет.

Коментираните данни демонстрират голямата компетенция на кандидатката в област, свързана със здравето и физическото развитие на деца и подрастващи т.е. бъдещето на нацията.

Нейният значителен научно-практически опит е представен в монография на тема „Скрининг за постурални нарушения и гръбначни изкривявания при деца от начална училищна възраст“. Изданието е много добре структурирано и включва богата теоретична част, методология на изследването и особено съществено – специализирани кинезитерапевтични програми за лечение на посочените патологични състояния. Чрез подходящ алгоритъм и добро онагледяване са включени примерни кинезитерапевтични упражнения при различните видове

сколиози и патологични промени във формата на гръбначния стълб. Те обхващат методични указания по отношение изходно положение, дозировка и продължителност на заниманията. Към текста са оформени подходящи препоръки, гарантиращи оптимален резултат от предложената програма.

Статиите от **третата група** се отнасят до състоянието на ходилото в детско-юношеската възраст. В различен период от време е проведена плантография по метода на Чижин (6, 7, 9, 32, 35, 36). В отделните изследвания участват значителен брой лица, като най-многобройният контингент е от 412 д. Получените резултати са в твърде широк диапазон, зависещ най-вероятно от използвания диагностичен тест. Прилагането на модерна апаратура (36) установява плоскостъпие от 2,06% и спаднал свод в 14,84% (по-високи стойности при момчетата). Тези резултати мотивират кандидатката към разработване на авторска методика за подобряване на тонуса и издръжливостта на плантарната мускулатура. Тя има разнообразен характер (7) от общоразвиващи и специални упражнения, с различен вид подходи, с приложение на разнообразни уреди и т.н.).

Раздел **Други** обхваща статии с разнообразна тематика. В две от тях се представява експерименталната работа при болни с фибромиалгия (17, 37). В продължение на 6 мес. е приложена богатата програма, включваща широк набор от кинезитерапевтични средства. Те довеждат до редукция на болковия синдром и подобряване качеството на живот.

В тясна тематична връзка е лечението на пациенти с хроничен болев синдром и функционален блокаж в лумбосакралната област (39). Чрез различни видове масаж, постизометрична релаксация, мануална мобилизация и аналитични упражнения се постига функционално възстановяване на заболялите.

Мануалният лимфен дренаж облекчава венозната недостатъчност и премахва телесните отоци. Той е приложен при жени с целулит (19) и

показва обективен терапевтичен ефект. Неговото положително влияние е доказано и при лица с наднормено тегло, като едно от средствата за моделиране на тялото (11) при възрастни със затлъстяване.

Приложението на кинезиотейпинга, като сравнително нов метод в кинезитерапията, е обсъден подробно в теоретичен аспект в статия 26, разкривайки нови възможности във възстановяването на пациенти с различен по характер диагнози.

Кандидатката споделя своя опит чрез участие в 19 международни и 16 научни форума.

Получените резултати от д-р Митова са оценен научната общност и са цитирани 84 пъти в чуждестранни издания (13 с импакт фактор) и 27 - в български.

По-главните приноси в научно-изследователската работа на д-р Митова биха могли да бъдат формулирани както следва:

- Извършен е подробен анализ на постуралния проблем и гръбначните изкривявания по отношение на епидемиология, алгоритъм, оценка, модели и лечебни програми.
- Доказана е ефективността на мобилизиращия и манипулативен масаж при посочената патология.
- Извършени са подробни плантографски изследвания на ученици (в т.ч. с модерни средства) и разработена собствена лечебна методика.
- Приложен е метод за подобряване на статичната силова издръжливост на абдоминалната мускулатура на нетренирани деца.
- Въведена е акватерапията в кинезитерапевтичните програми на лица с различни здравословни проблеми.

Учебна работа

Основната част от дейността на един преподавател е учебната работа. Тя налага непрекъснато усъвършенстване на обучителния процес, за да бъде адекватна на добрите образователни практики.

Д-р Митова провежда учебни занимания по 14 различни дисциплини в ОКС „Магистър” КТ и 3 в специалност „Социални дейности”. Лекционният ѝ курс е от 255 ч. лекции и 510 ч. упражнения т.е. 1020 ч. учебна годишна натовареност, която значително надвишава нормативния хорариум.

Кандидатката е включена като експерт - кинезитерапевт в оценката на ред научни проекти на ЮЗУ.

Част от учебната ѝ работа представлява ръководство на дипломанти и тюторинг в научно-изследователската дейност на 13 студенти. Избрана е за академичен наставник в стажантската практика на двама специалисти по кинезитерапия.

Работата ѝ на всички позиции е оценена по достойнство.

Издаването на учебници представлява значителен атестат в академичната дейност на един преподавател. Д-р Митова е съавтор на 2 учебни ръководства. В първото от тях е основен автор и отразява колективния опит на водещи кинезитерапевти. Изданието е много добре онагледено, методично издържано, с разработени упражнения за практическо приложение във физиотерапевтичната практика.

Второто ръководство е тематично насочено към нуждите на двигателната дейност на децата и развиване на техните ориентировъчни способности. То методически е много успешно разработено и с практическата си насоченост позволява на широк кръг специалисти да оптимизират учебната си работа с децата от предучилищна възраст.

Професионалната биография на кандидатката включва членството ѝ в Съюза на учените в България и Асоциацията на физиотерапевтите.

Заключение

Анализът на цялостната научна, учебна, публицистична и организационна дейност на гл. ас. д-р Стаменка Славейкова Митова установява, че тя е изграден преподавател и отличен специалист с доказан опит в областта на кинезитерапията. Въз

основа на това, имам убеденост да предложа на Уважаемото научно жури да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „Доцент” по професионално направление 7.4. Обществено здраве (Кинезитерапия (Кинезитерапия при ортопедия и травматология), съобразно ЗРАСРБ.

Рецензент:

проф. д-р Марийка Василева Димитрова, дмн